

## POSTANOWIENIE

5 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Łochowski

na posiedzeniu niejawnym 5 kwietnia 2023 r. w Warszawie,  
w sprawie z powództwa J. S. i J. S.1 przeciwko Bankowi spółce akcyjnej  
w W.

o zapłatę,  
na skutek skarg kasacyjnych obu stron  
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu  
z 27 czerwca 2022 r., I ACa 1072/21,

- 1. odmawia przyjęcia obu skarg kasacyjnych do rozpoznania;**
- 2. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania kasacyjnego.**

## UZASADNIENIE

Powodowie J. S. i J. S.1 wnieśli skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 27 czerwca 2022 r., zaskarżając ten wyrok w części, tj. w pkt I., w którym Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu. Skarżący wnieśli o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tej części do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazali, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdyż Sąd dopuścił się rażącego naruszenia prawa, dając stronie pozwanej prawo do zgłaszania oświadczeń materialnoprawnych do czasu wydania wyroku odwoławczego (zgłoszony zarzut zatrzymania), z jednoczesnym odmówieniem analogicznego prawa stronie powodowej (zgłoszony zarzut potrącenia).

Natomiast pozwany bank Bank S.A. w W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego, zaskarżając ten wyrok w części, tj. co do pkt I. w zakresie, w jakim Sąd Apelacyjny zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 227 558,05 zł wraz z odsetkami ustawowymi oraz co do pkt II. i III., wnosząc o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie powództwa.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne:

1) W jaki sposób, biorąc pod uwagę ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego stanowisko, iż w celu ustalenia, czy klauzula znacząco narusza interesy konsumenta, trzeba (...) wziąć pod uwagę, czy pogarsza ona położenie prawne konsumenta w stosunku do tego, które – w braku umownej regulacji – wynikałoby z przepisów prawa, w tym dyspozytywnych, należy dokonać oceny, czy sytuacja kredytobiorcy kształtowałaby się korzystniej, gdyby postanowienia odsyłające do kursów kupna i sprzedaży walut obcych z tabel kursowych banków nie zostały w umowie zastrzeżone? W szczególności, czy ocena taka wiązać miałaby się z porównaniem wartości kursów, jakie oferował w swoich tabelach kursowych bank kredytujący z kursami oferowanymi na rynku walutowym przez inne podmioty oferujące usługi kupna/sprzedaży walut, czy też z oficjalnym kursem wymiany (kurs NBP z Tabeli A lub C) i jaki moment pozostaje miarodajny dla dokonania takiego porównania (data zawarcia umowy kredytu, data wypłata kredytu/transz, data spłaty rat kredytu)?

2) Czy w sytuacji, w której zawarta przez konsumenta umowa kredytu zawiera alternatywne warianty jej wykonania, a wybór wariantu zostaje pozostawiony konsumentowi, to czy jeden z takich wariantów może być uznany za abuzywny biorąc pod uwagę, że ocena abuzywności danej klauzul *in concreto* wymaga uwzględnienia postanowień całej umowy, rozkładu praw i obowiązków stron i ryzyka jakie ponoszą w tej konkretnej umowie, a także okoliczności związane z jej zawarciem, a jeśli odpowiedź na ww. pytanie byłaby twierdząca, czy brak niedozwolonego charakteru pozostałych wariantów wykonania umowy

proceedzi do utrzymania w mocy umowy po eliminacji z jej treści wariantu uznanego za niedozwolony?

3) Czy w sytuacji, w której konsument ma wiedzę na temat stosowanego kursu wypłaty, postanowienie umowne odwołujące się do stosowania przy wypłacie kredytu kursu z tabeli kursów banku może być uznane za niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385<sup>1</sup> §1 k.c.?

4) Czy jeśli postanowienie umowne poddawane analizie w sprawie indywidualnej z perspektywy spełnienia przesłanek określonych w art. 385<sup>1</sup> § 1 k.c. mogłoby być potencjalnie uznane za abuzywne, ale w stanie faktycznym konkretnej sprawy nie znalazło zastosowania, to czy jest to okoliczność wyłączająca zakwalifikowanie takiego postanowienia jako niedozwolonej klauzuli umownej?

5) Jaki moment pozostaje miarodajny dla oceny skutków abuzywności, w tym możliwości dalszego wykonywania umowy kredytu, na gruncie wykładni art. 385<sup>1</sup> § 1 i § 2 k.c. oraz art. 385<sup>2</sup> k.c. dokonywanej w zgodzie z art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz. UE L nr 95 z 21 kwietnia 1993 r.)? Czy skutki abuzywności, a tym samym możliwość dalszego obowiązywania i wykonywania umowy w razie wyeliminowania z jej treści postanowień o charakterze niedozwolonym w rozumieniu art. 385<sup>1</sup> §1 k.c., należy ocenić na moment zaistnienia sporu, wyrokowania, czy też na moment zawarcia umowy?

Ponadto skarżący wskazał, że w sprawie wysypuje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów tj. art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 2439 ze zm.) w zw. z art. 385<sup>1</sup> § 1 w zw. z art. 58 § 1 i 3 k.c.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwanego, powodowie wnosili o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, względnie o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powodów, pozwany wnosił o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, względnie o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

**Sąd Najwyższy zważył, co następuje:**

1. W pierwszej kolejności wymaga rozważenia treść orzeczenia Sądu Apelacyjnego zawartego w pkt I. zaskarżonego wyroku. Jest to istotne, ponieważ obie strony zaskarżył ten punkt wyroku, uznając, że zawiera on niekorzystne dla nich rozstrzygnięcie. Spowodowane to zostało co najmniej nieściśłym zredagowaniem wyroku w tym zakresie.

Nie ulega wątpliwości, że intencją Sądu Apelacyjnego było – w ramach częściowego uwzględnienia apelacji pozwanego – zamieszczenie w wyroku wzmianki wynikającej z uwzględnienia podniesionego przez pozwanego zarzutu zatrzymania. Z tej perspektywy oczywiście zbędne było powtórzenie rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego zasądającego 227 558,05 zł na rzecz powodów. Sąd Apelacyjny (uwzględniając apelację pozwanego banku) nie zasądził przecież tej kwoty. Apelacja pozwanego w zakresie, w jakim powództwo było uwzględnione została bowiem oddalona. Stąd też rozstrzygnięcie w zakresie zasądzenia na rzecz powodów 227 558,05 zł objęte jest w istocie punktem II. zaskarżonego wyroku. Sformułowanie użyte w pkt I. powinno być więc odczytywane jako wzajemne powiązanie zwrotu świadczeń spełnionych przez strony na podstawie umowy, a nie „dodatkowe” zasądzenie kwoty już raz zasądzonej wyrokiem Sądu Okręgowego.

Jednak w ocenie Sądu Najwyższego, strony nie mogą ponosić negatywnych konsekwencji niedostatecznie precyzyjnej redakcji wyroku Sądu drugiej instancji. Stąd też, mimo że rozstrzygnięcie objęte pkt I. zaskarżonego wyroku rzeczywiście godzi jedynie w interes powodów, nie ma podstaw do odrzucenia w tym zakresie skargi kasacyjnej pozwanego.

2. Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone nią orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (postanowienia SN z 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, i z 17 października 2001 r., I PKN 157/01). Skarżący powinien wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, widoczną *prima facie*, przy

wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (postanowienie SN z 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09). Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (postanowienie SN z 7 maja 2010 r., V CSK 459/09).

Z uzasadnienia wniosku o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej powodów nie wynika przede wszystkim, jaki przepis lub przepisy miałyby zostać naruszone przez Sąd Apelacyjny w sposób kwalifikowany. Skarżący ograniczają się w tym zakresie jedynie do stwierdzenia, że Sąd drugiej instancji dopuścił się rażącego naruszenia prawa. Jednak w uzasadnieniu wniosku w ogóle nie został przywołany jakikolwiek przepis prawa (k. 4-5 skargi kasacyjnej powodów). Już tylko z tego względu nie sposób uznać wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania za uzasadniony.

3. Natomiast istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie SN z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02; z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

Sąd Najwyższy przypomina, że konstrukcja takiego zagadnienia powinna odpowiadać wymogom zagadnienia prawnego, o którym mowa w art. 390 § 1 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06). W konsekwencji dopuszczalne jest przedstawianie zagadnień (pytań) prawnych wyłącznie „do rozstrzygnięcia”, a nie „do uzupełnienia”. Pytanie takie, zaczyna się zawsze od partykuły pytajnej „czy”. Oznacza to, że rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego, dokonuje się przez wybór towarzyszącej mu odpowiedzi (postanowienie SN z 13 kwietnia 2000 r., III CZP 2/00). Przedstawione przez pozwanego w pkt 1. i 5. zagadnienia prawne tych wymagań nie spełniają. Nie jest przy tym rolą Sądu

Najwyższego wyodrębnianie z przedstawianych przez stronę zagadnień takich, które spełniają powyższy wymóg.

Sformułowane przez skarżącego w pkt 2. zagadnienie prawne również nie czyni zadość opisanym wyżej wymaganiom. Skarżący nie wskazał argumentów prawnych, które prowadziłyby do rozbieżnych ocen w zakresie sformułowanego zagadnienia. Nie wykazał również, dlaczego dotychczasowy dorobek orzecznictwa Sądu Najwyższego jest niewystarczający do jego rozstrzygnięcia.

Z kolei w odniesieniu do zagadnień prawnych przedstawionych w pkt 3. i 4., skarżący nie sporządził w sposób prawidłowy ich uzasadnienia. Dla obu zagadnień prawnych skarżący przedstawił jedno, wspólne uzasadnienie (k. 18-20 skargi kasacyjnej pozwanego).

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz z uzasadnieniem jest natomiast odrębną konstrukcyjnie i funkcjonalnie częścią skargi kasacyjnej i nie jest rzeczą Sądu Najwyższego poszukiwanie w innych częściach skargi argumentów na uzasadnienie podniesionych w nim twierdzeń. Wniosek ten podlega analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, mimo że argumenty mogą być podobne (postanowienie SN z 14 maja 2020 r., I CSK 380/19).

4. Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na potrzebie wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, jest przedmiotem rozbieżnej wykładni w orzecznictwie i na czym rozbieżność ta polega, co wymaga przytoczenia orzeczeń sądów wydanych w takich samych lub istotnie zbliżonych stanach faktycznych, względnie, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, wymaga interpretacji ze strony Sądu Najwyższego, z czego potrzeba ta wynika i z jakich powodów dotychczasowy dorobek doktryny

i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający. Nieodzowne jest ponadto, podobnie jak w przypadku przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c., wykazanie związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wykładnią prawa a wynikiem postępowania kasacyjnego (zob. np. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14; z 19 czerwca 2018 r., IV CSK 56/18).

Potrzeba wykładni przepisów prawnych występuje, jeżeli co do konkretnego przepisu prawnego brak jednolitego lub utrwalonego orzecznictwa, zwłaszcza Sądu Najwyższego, albo też przyjęta i dominująca wykładnia jest oczywiście błędna lub kontrowersyjna. Ponadto podstawa przedsądu z art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 k.p.c. ma za przedmiot analizę konkretnych przepisów i do tego się ogranicza, a więc nie polega na jednoczesnej wykładni kilku przepisów i poszukiwaniu na tej podstawie określonej normy prawnej, która mogła albo nie mogła zostać zastosowana w zindywidualizowanej sprawie objętej skargą kasacyjną.

W odniesieniu do skutków eliminacji klauzul przeliczeniowych z umowy kredytu denominowanego w walucie obcej w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest już pogląd, że w razie gdy prowadzi to do niemożności ustalenia kwoty, którą bank powinien oddać do dyspozycji kredytobiorcy, umowa nie może wiązać stron w pozostałym zakresie (wyrok z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22). Dominuje stanowisko, że w wypadku umowy denominowanej kursem CHF, po wyeliminowaniu z niej klauzul przeliczeniowych, nie jest możliwe utrzymanie takiej umowy w mocy ani jako umowy kredytu walutowego w CHF (wyrok SN z 13 maja 2022 r., II CSKP 405/22), ani jako umowy, w której kwota kredytu wyrażona byłaby w złotych polskich (wyrok SN z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22). Sąd Najwyższy wyjaśnił, że eliminacja klauzuli przeliczeniowej w takiej umowie sprawia, iż nie wiadomo, jaką kwotę powinien wypłacić bank, skoro w umowie kwota kredytu określona jest w CHF, ale wypłata następuje w złotych, według kursu arbitralnie ustalanego przez bank. Oznacza to, że brakuje niezbędnego elementu konstrukcyjnego stosunku prawnego i niemożliwe jest jego uzupełnienie (wyrok SN z 30 czerwca 2022 r., II CSKP 656/22).

Nie jest również możliwe uznanie, że tego rodzaju kredyt należy od początku traktować jak kredyt walutowy, którego przedmiot stanowiła ustalona kwota w walucie obcej. Przyjęcie takiego założenia byłoby sprzeczne z umową, w której wyraźnie przewidziano wypłatę kwoty kredytu w złotych. Co więcej, uznanie kredytu za walutowy oznaczałoby, że brak wypłaty w walucie obcej jest równoznaczny z brakiem wypłaty kwoty kredytu w ogóle, natomiast faktycznie spełnione świadczenie banku w złotych musi zostać uznane za nienależne. Sytuacja w takim wypadku byłaby więc w praktyce zbliżona do tej, która powstała w razie przyjęcia nieważności lub bezskuteczności umowy kredytowej (tak wyrok SN z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22).

5. Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 3 k.p.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. odmówił przyjęcia obu skarg kasacyjnych do rozpoznania oraz stosownie do art. 100 k.p.c. zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania kasacyjnego.

[SOP]

[ł.n]